

Aakkosia, ääkkösiä, yökkösiä

HÄÄYÖAIE on kai se suomenkielinen sana, missä pitäisi olla eniten vokaaleja peräkkäin. Sana on tietenkin aikalailta keinoitekoinen, kukaan ei oikeasti käyttäisi puhuessaan tuollaista sanaa. Se on lisäksi yhdyssana. Suomessa kun ei voi käyttää yhdessä ja samassa sanassa etu- ja takavokaaleja. A, O ja U eivät voi esiintyä Ä:n, Ä:n ja Ö:n kanssa. E ja I taas ovat käytettävissä kumpaistenkin kanssa. OKEI käy yhtä hyvin kuin ÄKEIN.

Tämä ei kuitenkaan ole mikään univessaali ilmiö. Esimerkiksi sukulaiskielesämme virossa voi olla samassa sanassa sekä etu- että takavokaaleja. Tyttö tai tytär on viroksi TÜDRUK. Syödä on SÖÖMA.

Sitten on myös kieliä, joissa vokaaleja käytetään hyvin vähän. Monet slaavilaiset kielet ovat tällaisia. Kroatiassa on saari, jonka nimi on KRK. Puolassa on kaupunkia kuten SZCZECIN ja BYDGOSZCZ. Älkää minulta kysykö, miten ne tarkalleen äännetään, en tiedä. Mutta tällaiset sanat tarjoavat hienoja mahdollisuuksia saada enemmän monipuolisuutta myös suomenkielisiin ristikoihin. Enemmän kirjaimia ja niiden yhdistelmiä. Varsinkin kryptoissa, joissa sallitaan enemmän piilokirjaimia kuin kuvaristikoissa. Tuollaiset sanat sitä paitsi kuuluvat normaalien ris-

tikonratkojen yleissivistykseen. Tai jos eivät kuulu, niin niiden oikeinkirjoituksen voi aina tarkistaa internetistä tai vanhaaikaisesta tietosanakirjasta.

Sama koskee myös vaikkapa saksan- tai englanninkielisiä sanoja, joissa voi olla lähestulkoon pelkästään konsonantteja, tai sitten muunlaisia kirjainyhdistelmiä, jotka ovat mahdottomia suomen kielessä: BRECHT, ZÜRICH, KITZBÜHEL, EISENHOWER, NIXON, BROWN.

Suomen erikoisuutena ovat sitten kuitenkin nämä kaikki yhdyssanat, joissa voi käyttää yhdessä osassa etuvokaaleja ja toisessa takasellaisia. NÄKÖAISTI, LÄNSI-SAKSA.

Laatijaa joskus harmittaa, ettei ristikoissa sallita kolmikirjaimisia sanoja. Suomi on niitä tulvillaan. Kaikenlaisia huudahduksia ja ytimekkäitä ilmaisuja: KAS, AHA, OHO, YÖK. Mutta näitä ei voi käyttää muuten kuin osana piilosanavihjeitä.

Tämä nyt ei varsinaisesti kuulu asiaan, mutta tiesitte muuten varmaan, että viro slangissa yleisin nimitys suomalaiselle on perinteisesti ollut PEKKA. Etelänaapurilla on muutenkin hyvä huumorintaju. Meitä on kutsuttu siellä myös nimillä FIRMA, MEHU, PORO, SORSA ja UGRI. POHJOLAN POIKA. JUKKA-PEKKA VEDELAKAKKINEN. Näistäkin sanoista olisi hauska laatia ristikko.

Antti Parkkinen
antti.parkkinen@ristikkoakatemia.fi

Lähetäkää ristikkoaiheisia kysymyksiä ja mielipiteitä osoitteeseen kysymys@ristikkoakatemia.fi

Ristikkoakatemia Facebookissa:
www.facebook.com/groups/ristikkoakatemia/